

Κεφάλαιο 4. Το πλαίσιο των ευρύτερων πολιτικών και τα κριτήρια επιλογής της ΕΣΑΟΚ

4.1 Εθνική & ευρωπαϊκή αναπτυξιακή στρατηγική

Πριν την διατύπωση του στρατηγικού οράματος και των στόχων της ΕΣΑΟΚ, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το πλαίσιο των στόχων και των κατευθύνσεων που έχουν τεθεί και περιγράφονται στις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι η Στρατηγική του Τροόδου θα είναι συμβατή και εναρμονισμένη με τις βασικές υπερκείμενες πολιτικές, από τις οποίες άλλωστε φιλοδοξεί να αντλήσει οικονομικούς πόρους.

Οι στρατηγικοί στόχοι του Τροόδου πρέπει να συνάδουν, διαπνεόμενοι από τις αρχές της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς πολυκεντρικής ανάπτυξης και πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, με τα βασικά πλαίσια της Εθνικής Αναπτυξιακής Πολιτικής και τις Στρατηγικές Κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βασική προτεραιότητα της ΕΣΑΟΚ αποτελεί η συμβατότητα με τον εθνικό αναπτυξιακό σχεδιασμό ο οποίος από θεσμικής άποψης ορίζεται στον *περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο*, όπου τα Υπουργεία καλούνται να καταρτίζουν σε ετήσια βάση τα Στρατηγικά τους Σχέδια και τον Προϋπολογισμό τους, με τρόπο συμβατό με το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής της Κυβέρνησης. Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής προσδιορίζει και παρουσιάζει συνολικά τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες πολιτικής της εκάστοτε κυβέρνησης για την επόμενη τριετία, μέσα στο προβλεπόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο. Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής αποτελείται από τρεις δηλώσεις/ πυλώνες:

- α) τη "Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής",
- β) τη "Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής", και
- γ) τη "Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης".

Η «Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής» αναλύει το ευρύτερο πλαίσιο της **κυβερνητικής αναπτυξιακής πολιτικής** μεσοπρόθεσμα και απαριθμεί τους τομείς της οικονομίας στους οποίους θα πρέπει να δοθεί έμφαση. Η «Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής» αποτελεί τη βάση για την ετοιμασία των **Στρατηγικών Σχεδίων των Υπουργείων**.

Η «Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής» που ετοιμάζεται από το Υπουργείο Οικονομικών, καθορίζει τις ανώτατες οροφές δαπανών για κάθε Ανεξάρτητη Υπηρεσία / Υπουργείο με στόχο τη διόρθωση των δημοσιονομικών ανισοσκελών. Η «Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης» που ετοιμάζεται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, καθορίζει την πολιτική του κράτους σε σχέση με τα θέματα προσωπικού και απασχόλησης.

Η νέα αυτή Νομοθεσία τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή το 2016, και η ετοιμασία των Στρατηγικών Σχεδίων και του Προϋπολογισμού στη βάση δραστηριοτήτων περιλαμβάνει την ακόλουθη διαδικασία:

- α) ετοιμασία Στρατηγικών Σχεδίων από όλα τα Υπουργεία,
- β) ετοιμασία Προτάσεων Προϋπολογισμού σε δύο μορφές (Προϋπολογισμό στην παραδοσιακή μορφή και Προϋπολογισμό τους στη βάση δραστηριοτήτων)
- γ) εντοπισμός αναγκών για μάθηση και ανάπτυξη ικανοτήτων,
- δ) αξιολόγηση και διαχείριση δημόσιων επενδύσεων, περιλαμβανομένων των Συμπράξεων Δημόσιου - Ιδιωτικού Τομέα.

4.1.1 Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής

Οι προσπάθειες της Κυβέρνησης επιδιώκεται να οδηγήσουν στην επίτευξη των ευρύτερων αναπτυξιακών στόχων, οι οποίοι είναι ευθυγραμμισμένοι με το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα και τους στόχους της Στρατηγικής της ΕΕ «Ευρώπη 2020». Οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι αναγκάζουν την Κυβέρνηση να εστιάσει σε μέτρα άμεσου αντίκτυπου με θετικές επιπτώσεις στη δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης και νέων και βιώσιμων θέσεων εργασίας.

Στρατηγική Επιδίωξη και Αναπτυξιακοί Στόχοι

Ως ευρύτερη στρατηγική επιδίωξη της κυβέρνησης αποτελεί η δημιουργία συνθηκών βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και η ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής μέσα από:

- α) τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της κυπριακής οικονομίας και δημιουργία ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- β) την καθιέρωση της Κύπρου ως περιφερειακού επιχειρηματικού κέντρου, χτισμένου πάνω σε στέρεες βάσεις, καθώς και ως ποιοτικού τουριστικού προορισμού, και
- γ) τον εμπλουτισμό του ενεργειακού ισοζυγίου και την ανάπτυξη της Χώρας σε περιφερειακό ενεργειακό κόμβο.

Για την υλοποίηση της στρατηγικής επιδίωξης, θα προωθηθούν οι ακόλουθοι μεσοπρόθεσμοι στόχοι:

- α) Παροχή ποιοτικών επαγγελματικών υπηρεσιών (νομικές, χρηματοοικονομικές, λογιστικές, ναυτιλιακές) και ανάπτυξη νέων τομέων υψηλής δυναμικής, όπως η ενέργεια, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι περιβαλλοντικές τεχνολογίες και οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.
- β) Ανάπτυξη, εμπλουτισμός και διαφοροποίηση υπηρεσιών τουρισμού
- γ) Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης.

- δ) Ενίσχυση της παραγωγής και προσφοράς προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντονου εξαγωγικού προσανατολισμού.
- ε) Μετατροπή της Κύπρου σε περιφερειακό κέντρο παροχής υπηρεσιών υγείας

Οι τέσσερις βασικοί άξονες προτεραιότητας αυτής της στρατηγικής είναι:

Άξονας 1: Αναδιάρθρωση της Κυπριακής Οικονομίας και Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας:

εμπέδωση της θέσης της Κύπρου ως μιας ανοικτής οικονομίας με ευέλικτη αγορά εργασίας και ως ελκυστικού προορισμού για επενδύσεις από διεθνείς εταιρίες αλλά και από ιδιώτες. Οι τομείς επικέντρωσης προσδιορίζονται από την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Κύριοι τομείς είναι ο τουρισμός, η πολιτιστική κληρονομιά, ο αγροδιατροφικός τομέας, ο τομέας της υγείας, ενώ πρέπει να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες που προσφέρουν οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών.

Άξονας 2: Αναβάθμιση Ανθρώπινου Δυναμικού, Προώθηση της Απασχόλησης και Κοινωνική Συνοχή:

Επιδιώκεται μεσοπρόθεσμα η δημιουργία ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης μέσα από στοχευμένες ενεργητικές πολιτικές στους αναπτυξιακούς τομείς της κυπριακής οικονομίας. Επιδιώκονται επίσης αλλαγές στη δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έτσι ώστε η εκπαίδευση να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού σε διεθνές επίπεδο, δημιουργώντας μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας.

Άξονας 3: Προστασία και Αποδοτική Χρήση των Πόρων:

Βιώσιμη διαχείριση και αποτελεσματική χρήση των φυσικών πόρων, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και τήρηση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από το κοινοτικό κεκτημένο. Στην ενέργεια η έμφαση δίνεται στις επίτευξη των ποσοτικών στόχων που πηγάζουν από την πολιτική «20-20-20» της ΕΕ καθώς και στην διαφοροποίηση του ενεργειακού ισοζυγίου με την εισαγωγή φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή. Επίσης στοχεύεται η έγκαιρη πρόληψη και ο περιορισμός των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή στις επιπτώσεις τη, περιλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνων. Επιδιώκεται τέλος η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει τόσο η πράσινη όσο και η γαλάζια οικονομία που θα ενσωματώνει την περιβαλλοντική προστασία, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα την αναθέρμανση της οικονομίας.

Άξονας 4: Θεσμικές Αναπροσαρμογές:

Πρέπει να αντιμετωπιστούν οι υπάρχουσες αγκυλώσεις, στρεβλώσεις και αναποτελεσματικοί μηχανισμοί και διαδικασίες, είτε αυτές αφορούν το ισχύον νομικό και θεσμικό πλαίσιο, είτε τις δυσαναλογίες μεταξύ μέτρων και επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Προωθείται η αναδιάρθρωση, αναδόμηση και εκσυγχρονισμός της ευρύτερης δημόσιας διοίκησης με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας και παραγωγικότητας των δημοσίων υπηρεσιών και την εμπέδωση συνθηκών αξιοκρατίας και χρηστής διοίκησης. Σημαντική είναι στο πλαίσιο αυτό, η προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών για την βελτίωση της

αποδοτικότητας της δημόσιας υπηρεσίας. Τέλος, προωθείται η βελτίωση της φοροεισπρακτικής ικανότητας, η πάταξη της φοροδιαφυγής και η αποδοτικότερη αξιοποίηση της κρατικής περιουσίας.

4.1.1.1 Πολιτικές και μεταρρυθμίσεις των Υπουργείων που συνδέονται με την ανάπτυξη του Τροόδους (προγραμματισμός 2018-2020)

- α) Υπουργείο Εσωτερικών:** Συμπλεγματοποίηση Υπηρεσιών των ΑΤΑ, Στεγαστικά Σχέδια, Εκτέλεση έργων υποδομής για τις ΑΤΑ, Πολεοδομικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός (Δήλωση Πολιτικής Υπαίθρου), Κυκλοφοριακή Πολιτική, Πολιτική Διατήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς,
- β) Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος:** ανάγκη κατοχύρωσης περισσότερων προϊόντων ΠΟΠ, προώθηση της χρήσης ανεκμετάλλετων εκτάσεων στην πρωτογενή παραγωγή, αξιοποίηση πολιτιστικών χαρακτηριστικών σε περιοχές της υπαίθρου, αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων, συνέργειες περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης, κατάλληλη διαχείριση αποβλήτων για περιβαλλοντικούς και οικονομικούς λόγους, νέα επιχειρηματικότητα στο τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής, αδειοδότηση και έλεγχοι στην παραγωγή τροφίμων, προστασία δασών από πυρκαγιές, βιοποικιλότητα και υπηρεσίες οικοσυστήματος,
- γ) Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων:** ασφαλές και λειτουργικό οδικό δίκτυο (βιώσιμη κινητικότητα), Δημόσιες επιβατικές μεταφορές (σύστημα τηλεματικής), προώθηση χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, ψηφιακή οικονομία και δίκτυα επικοινωνιών, αξιοποίηση αρχαιολογικού πλούτου, αναβάθμιση των μουσείων, δημιουργία ψηφιακών οδηγών.
- δ) Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού:** αξιολόγηση και σύστημα διορισμού εκπαιδευτικών (εκσυγχρονισμός), επαγγελματική μάθηση εκπαιδευτικών, αναδόμηση αναλυτικών προγραμμάτων
- ε) Υπουργείο Εργασίας:** Σχέδια παροχής κινήτρων και επιχορήγησης της απασχόλησης, υποστήριξη δομών κοινωνικών υπηρεσιών.
- στ) Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας:** Προώθηση ΑΠΕ, εξοικονόμηση ενέργειας, προώθηση εξαγωγών, ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τη βιομηχανία (αύξηση καινοτομίας και εξαγωγών) μέσω Σχεδίου Δράσης, ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας με σχέδια χορηγιών (καινοτομία, νεανική επιχειρηματικότητα, ανάπτυξη clusters, επενδύσεις οινοποιητικού τομέα, ηλεκτρονικό εμπόριο), προώθηση εξυπηρέτησης της επιχειρηματικότητας (One Stop Shop, Ενιαίο Κέντρο Εξυπηρέτησης / αντιμετώπιση προβλημάτων στελέχωσης και συνεργασίας), προώθηση της Δήλωσης Πολιτικής για το Επιχειρηματικό Οικοσύστημα Κύπρου, Διαγωνισμοί Επιχειρηματικότητας, Διαχείριση

υφιστάμενων Βιομηχανικών ζωνών, Συνεργασία με Τράπεζες για νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, Διαχείριση της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας.

4.1.2 Η Ευρωπαϊκή Αναπτυξιακή Στρατηγική

Το νέο κοινό πλαίσιο εφαρμογής των Ευρωπαϊκών Ταμείων για την περίοδο 2021-2027 υιοθετώντας τις αρχές της απλοποίησης, ευελιξίας και σύνδεσης της χρηματοδότησης με τα αποτελέσματα, αναδεικνύει τη σημασία των υποστηρικτικών και διοικητικών μηχανισμών στην αξιοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων. Παράλληλα, αυτό το πλαίσιο θέτει το ζήτημα της θέσης και της δυνατότητας απορρόφησης χρηματοδοτήσεων περιφερειακών περιοχών όπως το Τρόδος, στο εσωτερικό του εθνικού προγραμματισμού. Επίσης, φέρνει σε πλεονεκτική θέση περιοχές όπως το Τρόδος, που έχουν διαμορφώσει ένα σύνολο στρατηγικών στόχων και παράλληλα έχουν προετοιμάσει φορείς και μηχανισμούς υλοποίησης μιας εδαφικής στρατηγικής. Σύμφωνα με την μέχρι σήμερα προεργασία που γίνεται στην ΕΕ για τους στόχους της πολιτικής, οι προγραμματιζόμενες αλλαγές αφορούν το πλαίσιο στόχων πολιτικής της ΕΕ το οποίο σε Ευρωπαϊκή κλίμακα θα αφορά:

1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.
2. Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη — κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.
4. Μια πιο κοινωνική Ευρώπη-υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της — βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Φαίνεται ξεκάθαρα ότι το Τρόδος απαντά και μπορεί να συμβάλλει στους στόχους 1, 5, 2 και 3. Παράλληλα, ο επιμερισμός των Ευρωπαϊκών στόχων σε εθνικό επίπεδο είναι αρκετά ευέλικτος, θέτοντας το ζήτημα της επιλογής και του καθορισμού των κύριων εθνικών στόχων στην αποκλειστική ευχέρεια του κάθε Κράτους. Στη βάση αυτή, τοπικές στρατηγικές που έχουν ισχύ σχεδίων εθνικής σημασίας (όπως η Εθνική Στρατηγική Τρόδους), μπορούν να ενταχθούν στους εθνικούς στόχους του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης της Κύπρου. Η οργάνωση της εταιρικής σχέσης και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης των Προγραμμάτων επιβάλλει τη συμμετοχή των τοπικών αρχών, οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, των περιβαλλοντικών και άλλων εταίρων. Η ικανότητα του Τρόδους να συμμετέχει αποτελεσματικά σε μια τέτοια διαδικασία, θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα προώθησης και υλοποίησης στοχευμένων δράσεων στην περιοχή, εντάσσοντας και εφαρμόζοντας ταυτόχρονα και την αρχή της ορεινότητας.

Παράλληλα, η ΕΕ θέτει έναν οριζόντιο στόχο για την ενσωμάτωση δράσεων για το κλίμα με στόχο τουλάχιστον το 25% των δαπανών της ΕΕ να κατευθύνεται σε κλιματικούς στόχους, γεγονός που μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί από το Τρόδος.

Η Κύπρος και η στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Η Κύπρος, ως κράτος-μέλος της ΕΕ, καλείται να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» η οποία αποτελεί την αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ για την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» έχει θέσει συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους για την **απασχόληση** (να απασχολείται το 75% των ατόμων ηλικίας 20–64 ετών), την **έρευνα και ανάπτυξη** (να επενδύεται το 3% του ΑΕΠ στην έρευνα και ανάπτυξη), την **κλιματική αλλαγή και ενέργεια** (να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, το 20% της ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές, να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20%), την **εκπαίδευση** (να μειωθεί κάτω από 10% το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει την ανώτατη εκπαίδευση) και τη **φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό** (να μειωθεί κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού) οι οποίοι αναφέρονται στο σύνολο της επικράτειας της ΕΕ και μετατρέπονται σε εθνικούς στόχους.

Ειδικότερα, **οι στόχοι της Κύπρου όσον αφορά την συμβολή της στην στρατηγική «Ευρώπη 2020»** ανάγονται σε επίτευξη απασχόλησης του 75% των ατόμων ηλικίας 20–64 ετών, επένδυση του 0,5% του ΑΕΠ στην έρευνα και ανάπτυξη, προέλευση του 13% της ενέργειάς της από ανανεώσιμες πηγές, μείωση κάτω από 10% του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, ολοκλήρωση της ανώτατης εκπαίδευσης από τουλάχιστον το 46% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών και μείωση κατά τουλάχιστον 27.000 τα άτομα που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Παρότι ως έτος περάτωσης της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» έχει οριστεί το 2020, η εν λόγω Στρατηγική αναμένεται να εφαρμοστεί και μετέπειτα χωρίς σημαντικής έκτασης τροποποιήσεις στη στοχοθεσία της.

Η Πολιτική Συνοχής, η Κοινή Αγροτική Πολιτική και η Κοινή Αλιευτική Πολιτική της ΕΕ καλούνται, ως εμβληματικές πολιτικές της ΕΕ, να «υπηρετήσουν» τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» και σε αυτή την κατεύθυνση έχουν διαμορφώσει σειρά θεματικών στόχων. Οι θεματικοί στόχοι της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2014-2020 καθώς και για την περίοδο 2021-2027 παρουσιάζονται παρακάτω.

Το **ΣΕΣ Κύπρου – ΕΕ** (Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης) αποτελεί το στρατηγικό προγραμματικό έγγραφο στο οποίο περιλαμβάνονται οι γενικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της Κύπρου και οι επιδιωκόμενοι στρατηγικοί στόχοι για την αξιοποίηση των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, στην κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το ΣΕΣ Κύπρου – ΕΕ στοχεύει στη διασφάλιση της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής (Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής), της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης) και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας) και ορίζει ως Στρατηγικό Στόχο την **αναδιάρθρωση της κυπριακής οικονομίας, τη διατήρηση και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής**. Ο εν λόγω Στρατηγικός Στόχος απορρέει από την ανάλυση των αναπτυξιακών αναγκών και προοπτικών της Κύπρου και για την επίτευξή του έχουν καθοριστεί τρεις βασικοί θεματικοί στόχοι:

- α)** υποστήριξη της αναδιάρθρωσης και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- β)** αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, προώθηση της απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής
- γ)** η προστασία του περιβάλλοντος και η αποδοτική χρήση των πόρων.

Ιδιαίτερα έντονη εμφανίζεται η διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης όπως τούτο απορρέει και από την **Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη** την οποία η Κύπρος συνυπέγραψε. Πρόκειται για ένα μη δεσμευτικό κείμενο το οποίο, ωστόσο, παρέχει ισχυρές κατευθύνσεις προς την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης από τις οποίες αφορούν το Τρόδος οι εξής:

Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη: κατευθύνσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη	
εξάλειψη της φτώχειας	βελτίωση των συνθηκών εργασίας
ενδυνάμωση της ευημερίας	βελτίωση των υποδομών
προαγωγή της εκπαίδευσης	μείωση των ενδοκρατικών ανισοτήτων
προαγωγή της ισότητας των φύλων	ενίσχυση της υπεύθυνης κατανάλωσης,
βελτίωση της πρόσβασης σε ΑΠΕ	αντιμετώπιση του φαινομένου κλιματικής αλλαγής
ενδυνάμωση της πρόσβασης σε καλές συνθήκες υγιεινής	προαγωγή της συνεργασίας

Στο ΣΕΣ Κύπρου – ΕΕ, η διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης διαπνέει οριζοντίως το σύνολο των θεματικών προτεραιοτήτων οι οποίες έχουν τεθεί. Οι Στρατηγικές που αναλύονται παραπάνω δεν επικεντρώνονται στο μοντέλο τοπικής διακυβέρνησης, όσο στην αποτελεσματική εφαρμογή των προτεινόμενων αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Το κενό αυτό καλύπτεται από την **Ευρωπαϊκή**

Χάρτα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση την οποία έχει υπογράψει και η Κυπριακή Δημοκρατία. Η Χάρτα θεωρεί ότι οι δημόσιες υποθέσεις θα πρέπει να ασκούνται κατά προτίμηση από τις αρχές που είναι εγγύτερα προς τους πολίτες, ενώ ένα υψηλότερο επίπεδο διοίκησης θεωρείται κατάλληλο μόνο όταν ο συντονισμός ή η παραχώρηση των αρμοδιοτήτων είναι αδύνατη ή λιγότερο αποτελεσματική στο αμέσως κατώτερο διοικητικό επίπεδο. Στην ίδια κατεύθυνση λειτουργεί και η προώθηση της **Πολυεπίπεδης διακυβέρνησης** από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.2 Κριτήρια-πλαίσιο Επιλογής της Στρατηγικής

Η διαμόρφωση της Στρατηγικής οφείλει να λάβει υπόψη τόσο τις ανάγκες και τις προοπτικές της περιοχής, έτσι όπως αυτές καταγράφονται από την επαφή της ομάδας έργου με τους δρώντες της ανάπτυξης της περιοχής (τοπικοί και κυβερνητικοί δρώντες), όσο και ένα σύνολο κριτηρίων και παραγόντων τα οποία οριοθετούν κατά κάποιο τρόπο το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί. Τα κριτήρια αυτά πηγάζουν από τις βασικές αρχές του σχεδιασμού, την ένταξη σε ευρύτερα προγραμματικά και στρατηγικά πλαίσια, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις αναπτυξιακές συνθήκες της περιοχής.

Με βάση τα παραπάνω, τα βασικά κριτήρια για την επιλογή της Στρατηγικής για το Τρόδος είναι:

α) Ο Ολοκληρωμένος και Ισόρροπος Χαρακτήρας του Σχεδίου Ανάπτυξης

Το κριτήριο αυτό αναφέρεται σε δύο βασικά χαρακτηριστικά του σχεδίου:

- Την ισόρροπη χωρικά οργάνωση του σχεδίου παρεμβάσεων, έτσι ώστε να υποστηριχθούν τόσο οι περιοχές που βρίσκονται στους κεντρικούς αναπτυξιακούς άξονες της περιοχής, όσο και οι περιοχές που είναι πιο περιθωριοποιημένες. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η χωρική συνοχή της περιοχής η οποία στηρίζει ταυτόχρονα και την κοινωνική συναίνεση για την εφαρμογή του σχεδίου
- Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας του σχεδίου εξασφαλίζεται μέσα από τον καθολικό προγραμματισμό ως προς το εύρος των θεματικών και τομέων της στρατηγικής και των παρεμβάσεων με την ταυτόχρονη εμπλοκή των τοπικών δρώντων και των κυβερνητικών τμημάτων. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να καλλιεργηθεί ένα σύγχρονο πλαίσιο εταιρικής σχέσης των παραπάνω δρώντων το οποίο εκτιμάται ότι θα ενισχύει την επιχειρησιακή ικανότητα και αποτελεσματικότητά τους.

β) Εναρμόνιση με τις Εθνικές και Ευρωπαϊκές πολιτικές για την ανάπτυξη και την ανάπτυξη της υπαίθρου με προσαρμογή στα αντίστοιχα θεσμικά και χρηματοδοτικά πλαίσια.

Βασικό κριτήριο της Στρατηγικής είναι η εναρμόνισή της με τις βασικές υπερκείμενες εθνικές πολιτικές και σχεδιασμούς, καθώς και με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και ιδιαίτερα με την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ. Κατά την χρονική στιγμή εκπόνησης της ΕΣΑΟΚ δεν έχουν

διαμορφωθεί οι βασικές πολιτικές επιλογές για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και για το λόγο αυτό θα αξιοποιηθούν οι τρέχουσες πολιτικές (περιόδου 2014-2020), εκτιμώντας ότι οι διαφορές μεταξύ των δύο περιόδων δεν θα είναι ιδιαίτερα μεγάλες

γ) Η Χρονική Κατεύθυνση του Σχεδίου

Στρατηγικά Σχέδια γενικού χαρακτήρα όπως το παρόν, επικεντρώνονται συνήθως στις μακροχρόνιες προοπτικές του τόπου, έχοντας κατά βάση έναν 10ετή τουλάχιστον προγραμματισμό. Ωστόσο, η δυσμενής κατάσταση στην οποία βρίσκεται η περιοχή, επιβάλλουν την ανάπτυξη πολλών μεσοπρόθεσμων παρεμβάσεων, απαραίτητων για την γρήγορη ανάταξή της. Επομένως η χρονική κατεύθυνση του σχεδίου είναι μεσο-μακροχρόνια με ορόσημο το 2030.

δ) Ο προσανατολισμός της στρατηγικής στις μελλοντικές εξελίξεις

Ο σχεδιασμός πρέπει να έχει την ικανότητα να ενσωματώνει μελλοντικές αλλαγές αναφορικά με τις τάσεις της αγοράς, τις μορφές οργάνωσης των συστημάτων παραγωγής, τις καινοτομίες, την έρευνα, κτλ., έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ο συγχρονισμός του με τις γενικότερες τάσεις και εξελίξεις. Βασικό χαρακτηριστικό που επιτρέπει κάτι τέτοιο είναι η ευελιξία του σχεδιασμού και η οργάνωση μιας διακυβέρνησης ανοιχτής στις αλλαγές και στις νέες ευκαιρίες που έρχονται από τα «έξω».

ε) Η Εφικτότητα Υλοποίησης της Στρατηγικής σε σχέση με τη φέρουσα ικανότητα και δυνατότητα του Τροόδους να διασυνδεθεί με το ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό της περιβάλλον

Η εφικτότητα της επίτευξης της στρατηγικής συνδέεται με τις δυνατότητες που υπάρχουν για να είναι αποτελεσματική. Η στρατηγική πρέπει να είναι εναρμονισμένη με την φέρουσα ικανότητα της περιοχής, εκτιμώντας παράλληλα τις δυνατότητες διεύρυνσης των σχέσεων της με το ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό σύστημα. Σημαντικό κεφάλαιο στην προσπάθεια αποτελούν οι απόδημοι του Τροόδους οι οποίοι μπορούν να στηρίξουν τη στρατηγική και τη περιοχή τόσο ως επενδυτές όσο και ως καταναλωτές.

στ) Ο ήπιος χαρακτήρας των παρεμβάσεων

Η περιοχή συνιστά έναν χώρο με αναλλοίωτα πολλά από τα φυσικά της χαρακτηριστικά, επειδή δεν αποτέλεσε πεδίο υποδοχής παραγωγικών και άλλων επενδυτικών σχεδίων και μονάδων που να δημιουργούν προβλήματα. Επομένως ο σχεδιασμός της στρατηγικής της ανάπτυξης της περιοχής οφείλει να διαφυλάξει και να προστατέψει αυτό το περιβαλλοντικό παραδοτέο μέσω της υιοθέτησης δράσεων ήπιου χαρακτήρα, που θα αναδεικνύουν την αναγνωρισιμότητα (διακριτότητα) της περιοχής όπως αυτή προσδιορίζεται από την φυσιογνωμία της. Ο ήπιος χαρακτήρας των παρεμβάσεων εξασφαλίζει επομένως ένα σημαντικό διακριτό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη της περιοχής.

ζ) Συμβολή της Στρατηγικής στο Εισόδημα, την Απασχόληση και Ποιότητα Ζωής

Η επιτυχία της στρατηγικής εξαρτάται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα σε μεγάλο βαθμό από τις επιπτώσεις της στο εισόδημα, την απασχόληση και την ποιότητα ζωής των κατοίκων

της περιοχής Τρόοδους. Η αποτελεσματικότητα της στρατηγικής σ' αυτούς τους τομείς μπορεί να διασφαλίσει κοινωνική πρόοδο, συνοχή και συναίνεση.

Η κοινωνική συναίνεση ενισχύεται από την ισόρροπη διάχυση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της στρατηγικής στους παραπάνω τομείς, γεγονός που επιτρέπει στη συνέχεια την αξιοποίησή της στη λήψη αποφάσεων.

η) Ανταπόκριση στην πολυμορφία και πολυπλοκότητα των ορεινών περιοχών

Η περιοχή αποτελεί από αναπτυξιακή άποψη έναν δύσκολο χώρο, δεδομένης της πολυμορφίας αλλά και της πολυπλοκότητας που παρουσιάζει εξαιτίας του έντονου ανάγλυφου, της γειτνίασης κάποιων περιοχών με τα μεγάλα αστικά κέντρα, καθώς και της ύπαρξη πολλών προστατευόμενων περιοχών και ιδιαίτερα δασών. Παράλληλα παράγοντες όπως η έντονη γήρανση του πληθυσμού σε ορισμένες ζώνες καθώς και διασύνδεση που παρουσιάζουν οι παραγωγικοί τομείς μεταξύ τους, δημιουργούν ιδιαίτερες απαιτήσεις στην ανάπτυξη μιας στρατηγικής ολιστικού χαρακτήρα, η οποία υποχρεούνται να λάβει υπόψη όλους αυτούς τους παράγοντες συνθέτοντας ένα ενιαίο στρατηγικό πλαίσιο ανάπτυξης.

θ) Βούληση της Κυπριακής Δημοκρατίας να στηρίξει μια στρατηγική για το Τρόοδος.

Σημαντικός παράγοντας διαμόρφωσης της Στρατηγικής είναι η εκδήλωση της βούλησης της Κυπριακής Δημοκρατίας να αναπτυχθεί μια στρατηγική για το Τρόοδος Εθνικής Σημασίας. Το γεγονός αυτό προσέδωσε διαφορετικά χαρακτηριστικά στο περιεχόμενο της Στρατηγικής, εντάσσοντας κάθε τομέα και θεματική της μέσα στο ευρύτερο αναπτυξιακό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ι) Εστίαση στην καινοτομία και στην επίτευξη αποτελεσμάτων που θα επιφέρουν μακροχρόνιες αλλαγές

Η στρατηγική του Τρόοδους υιοθετεί την προσέγγιση της έξυπνης εξειδίκευσης επιδιώκοντας να αναπτύξει την δημιουργία και ενίσχυση ενός τοπικού συστήματος καινοτομίας με την εισροή γνώσης που θα στηρίξει και θα βελτιώσει τις πρακτικές στην περιοχή σε όλο το εύρος των υφιστάμενων οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Η εισαγωγή της καινοτομίας μπορεί να φέρει θεαματικά αποτελέσματα που θα επιφέρουν μακροχρόνιες αλλαγές.

ια) Περιβαλλοντική διάσταση της στρατηγικής: πράσινη οικονομία, κλιματική αλλαγή

Η στρατηγική για το Τρόοδος οφείλει να έχει έναν σαφή περιβαλλοντικό προσανατολισμό, δεδομένης της κεντρικής σημασίας που έχει το φυσικό περιβάλλον στο σύνολο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της περιοχής. Παράλληλα, το Τρόοδος και η Κύπρος γενικότερα φαίνεται ότι θα αντιμετωπίσουν σημαντικές προκλήσεις από την κλιματική αλλαγή σε θέματα διαχείρισης νερού, τουριστικής ανάπτυξης, κ.α. και ο βαθμός προετοιμασίας απέναντι στις αλλαγές αυτές θα επηρεάσει σημαντικά την βιωσιμότητα της περιοχής.